

Напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах євроінтеграції

Тарас Червак

аспірант,

Маріупольський державний університет, м. Київ, Україна,

e-mail: taraschervak@gmail.com,

ORCID: 0009-0003-0801-4706

Євроінтеграційний курс України обумовлює необхідність прискореного підвищення конкурентоспроможності підприємств, оскільки вихід на європейський ринок потребує відповідності жорстким стандартам, високій продуктивності та інноваційності. В умовах поглиблення торговельних відносин між Україною та ЄС, імплементації вимог Угоди про асоціацію та адаптації до спільних ринкових правил підприємства змушені трансформувати свої бізнес-моделі, управлінські підходи, технологічні процеси та систему взаємодії з партнерами. Саме тому формування ефективних напрямів підвищення конкурентоспроможності стає стратегічним завданням національного бізнесу.

Одним із ключових чинників зміцнення конкурентних позицій у європейському економічному просторі є інноваційний розвиток підприємств, який охоплює впровадження сучасних технологій, автоматизацію виробничих процесів, застосування цифрових платформ і розвиток дослідницької діяльності. Інновації дозволяють не лише підвищити продуктивність праці, але й створювати продукти з вищою доданою вартістю, що відповідають потребам споживачів країн ЄС. Важливим аспектом інноваційної активності є розвиток кадрового потенціалу, формування інноваційної культури та забезпечення взаємодії між бізнесом, науковими структурами й державою.

Наступним напрямом є підвищення якості продукції та відповідності міжнародним стандартам. Ринок ЄС характеризується високими вимогами до сертифікації, безпеки, екологічності та простежуваності виробничих процесів. Підприємствам необхідно впроваджувати системи управління якістю відповідно до стандартів ISO, GMP, HACCP, а також забезпечувати контроль усіх етапів виробництва [1]. Якісна продукція підсилює довіру споживачів і партнерів, полегшує вихід на нові ринки та забезпечує стабільність збуту.

Важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності є цифровізація бізнес-процесів, яка стає визначальним фактором ефективності та гнучкості підприємств. Цифрові технології – Big Data, штучний інтелект, CRM-системи, цифрова логістика, електронна комерція – забезпечують оптимізацію операційних процесів, скорочення витрат і прискорення прийняття управлінських рішень. Вихід на європейський ринок потребує також «прозорості» та автоматизованості операцій, що робить цифрову трансформацію не лише конкурентною перевагою, а й вимогою ЄС [2].

Не менш важливим напрямом є розвиток експортного потенціалу та міжнародної співпраці. У межах євроінтеграції підприємства повинні

посилювати орієнтацію на зовнішні ринки, досліджувати кон'юнктуру європейського ринку, адаптувати свою продукцію, маркетинг та логістику до вимог країн ЄС. Ефективними інструментами є участь у міжнародних виставках, B2B-платформах, програмах ЄС для бізнесу (COSME, Horizon Europe) [3], а також побудова стійких партнерських відносин із європейськими компаніями. Підприємства, що активно інтегруються у міжнародні ланцюги доданої вартості, отримують доступ до інновацій, інвестицій і нових ринків збуту.

Наступний важливий напрям – удосконалення системи корпоративного управління, що включає підвищення прозорості, адаптацію до європейських принципів ESG, дотримання норм корпоративної етики та розвиток стратегічного менеджменту. Підприємства якісним корпоративним управлінням демонструють вищу інвестиційну привабливість, менші ризики та кращі фінансові результати. Європейські партнери значно більше довіряють компаніям, які забезпечують прозорість фінансової звітності, відповідальність менеджменту, соціальну та екологічну відповідальність.

Суттєве значення має модернізація виробничих потужностей і підвищення енергоефективності, оскільки конкурентоспроможність на європейському ринку значною мірою залежить від ефективності використання ресурсів і здатності підприємства працювати відповідно до «зелених» стандартів. Впровадження енергоощадних технологій, використання відновлюваних джерел енергії, оптимізація логістики та зменшення викидів є обов'язковим елементом для входження у європейський ринок, орієнтований на Green Deal [3]. Екологічна модернізація знижує витрати, покращує екологічний профіль продукції та підсилює позиції підприємства в міжнародних рейтингах сталого розвитку.

Ключовим напрямом також є розвиток людського капіталу, що передбачає інвестиції в навчання, перепідготовку, розвиток soft skills та цифрових компетентностей співробітників. В умовах європейської інтеграції зростає потреба в універсальних, креативних, технологічно підготовлених фахівцях, які здатні працювати відповідно до європейських стандартів. Підприємства мають формувати корпоративні програми навчання, брати участь у міжнародних освітніх проєктах і стимулювати професійний розвиток персоналу.

Значну роль відіграє диверсифікація бізнес-моделей та продуктового портфеля, що дозволяє знизити ризики та забезпечитися стабільністю в умовах високої конкуренції на ринку ЄС. Підприємства повинні формувати гнучкі бізнес-моделі, які можуть швидко адаптуватися до змін попиту, регуляторних вимог або технологічних трендів. Стратегічна диверсифікація забезпечує стійкість підприємства та знижує залежність від одного сегмента ринку.

Формування конкурентоспроможності підприємств у контексті європейської інтеграції потребує також активної державної підтримки, зокрема вдосконалення експортної інфраструктури, адаптації нормативної бази до європейських стандартів, стимулювання інноваційної діяльності, розвитку фінансових механізмів (грантів, кредитних програм, страхування експорту). Синергія держави та бізнесу дозволить підсилити міжнародні позиції українських

підприємств.

Отже, підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах євроінтеграції є комплексним процесом, що охоплює інноваційний розвиток, цифрову трансформацію, модернізацію виробництва, підвищення якості продукції, зміцнення експортного потенціалу, розвиток людського капіталу та удосконалення корпоративного управління. Реалізація цих напрямів дозволяє підприємствам не лише адаптуватися до вимог ринку ЄС, але й отримати сталу конкурентну перевагу, що сприятиме їх розвитку в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: управління підприємствами, конкурентоспроможність підприємств, євроінтеграція, ефективність діяльності, експорт, цифровізація, стратегічний розвиток, модернізація, управління якістю, трансформація, ринок ЄС.

Список використаних джерел

1. Копитко М.І., Вінчук М.В. Конкурентоспроможність підприємств в умовах глобального інноваційного розвитку економіки. *Вчені записки університету КРОК*, 2022. № 3 (67). С. 62- 68. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-62-68>
2. Копитко М.І., Заверуха Д.А. Конкурентоспроможність промислових підприємств та їх адаптивність до викликів у процесі управління змінами під впливом індустрії 4.0. *Науковий погляд: економіка та управління*, 2022. № 3. С. 62-67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-79-9>
3. Копитко М.І., Завербний А.С. Проблеми і перспективи формування конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств та вплив на його рівень системи управління персоналом. *Науковий погляд: економіка та управління*, 2022. № 4. С. 63-68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-80-9>